

Starogard Gdański, dnia 20 lutego 2017 r.

Trybunał Konstytucyjny

al. Jana Christiana Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżący: J C

zastępowany przez

adwokata Jakuba Remesz

(Nr wpisu na listę adwokatów GDA/Adw/3124);

Kancelaria adwokacka w Starogardzie Gdańskim

ul. Rynek 23/3,

83-200 Starogard Gdański

Uczestnicy: 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

2. Prokurator Generalny

Skarga konstytucyjna

Działając jako ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu Skarżącego

J C , działając na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483; zm.: Dz. U. z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471 oraz z 2009 r. Nr 114, poz. 946. dalej, jako: Konstytucja RP) wnoszę skargę konstytucyjną przeciwko art. 117 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy. (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm., dalej skrótowo jako „k.k.w.”), w brzmieniu obecnie obowiązującym, nadanym ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589 z późn. zm.), na podstawie którego Sąd Okręgowy w G , Wydział Penitencjarny, postanowieniem z dnia listopada 2014 r., w sprawie o sygnaturze akt , orzekł ostatecznie o prawach i wolnościach Skarżącego.

Wskazuję, że w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu naruszone zostały konstytucyjne prawa Skarżącego, określone w:

- I. art. 47 Konstytucji RP, tj. prawo do decydowania o życiu osobistym;
- II. art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, tj. prawo do wolności osobistej oraz
- III. art. 78 Konstytucji RP w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, tj. prawo do rozpoznania własnej sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu.

W związku z powyższym wnoszę:

- 1) o wystąpienie na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. (Dz. U. poz. 2072) do Sądu Okręgowego w C Wydział Penitencjarny o przedstawienie akt postępowania w sprawie o sygnaturze akt , celem ustalenia bezpośrednio naruszenia konstytucyjnych praw i wolności Skarżącego;
- 2) o stwierdzenie niezgodności art. 117 § 1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy. (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm., dalej skrótowo jako „k.k.w.”) z Konstytucją RP, a mianowicie:

- z art. 47 Konstytucji RP oraz art. 41 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim dopuszcza przymusowe leczenie lub rehabilitację skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu, pomimo braku jego zgody; nie wskazuje zakresu oddziaływań leczniczych lub rehabilitacyjnych, które mogą być stosowane bez zgody skazanego oraz w zakresie w jakim obliuguje sąd do zastosowania leczenia lub rehabilitacji pomimo braku zgody skazanego oraz;
  - z art. 78 Konstytucji RP w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim nie przewiduje możliwości poddania postanowienia o przymusowym leczeniu lub rehabilitacji skazanego kontroli instancyjnej.
- 3) o zasądzenie od Skarbu Państwa - Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz Skarżącego zwrotu kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Uzasadnienie

I. Przedstawienie stanu faktycznego

Skarżący odbywa karę pozbawienia wolności.

Wnioskiem z dnia listopada 2014 roku Dyrektor Aresztu Śledczego w S wystąpił do Sądu Okręgowego w G o wydanie postanowienia w trybie art. 117 k.k.w. t.j. postanowienia w przedmiocie zastosowania przymusowego leczenia Skarżącego w związku z uzależnieniem

W uzasadnieniu wnioskodawca podał, iż Skarżący odmawia poddania się oddziaływaniom psychoterapeutycznym. W toku przeprowadzonych badań psychologicznych ustalono, iż Skarżący jest uzależniony .. Dyrektor Aresztu Śledczego wskazał również, że pomimo oddziaływań penitencjarnych mających na celu wzbudzenie motywacji do podjęcia terapii odwykowej Skarżący nie

III. Postanowienie Sądu Okręgowego w G Wydział Penitencjarny z dnia listopada 2014 roku naruszyło gwarantowane konstytucyjnie prawa Skarżącego do wolności osobistej i decydowania o swoim życiu prywatnym oraz prawo do rozpoznania sprawy w postępowaniu dwuinstancyjnym.

Wymienione prawa zostały naruszone w ten sposób, że Skarżący w wykonaniu rzeczonego postanowienia został wbrew swojej woli poddany przymusowym oddziaływaniom terapeutycznym, przez co naruszona została wolność osobista Skarżącego, a także jego prawo do decydowania o swoim życiu osobistym, a w szczególności wolność od poddania się leczeniu oraz rehabilitacji.

Jednocześnie Skarżący nie miał możliwości zaskarżenia postanowienia w celu poddania go kontroli instancyjnej, a postanowienie wydane przez Sąd Okręgowy w G było jedynym rozstrzygnięciem w sprawie, co naruszyło prawo Skarżącego do zaskarżania orzeczeń wydanych przez sądy i organy oraz prawo do rozpoznania sprawy w co najmniej dwuinstancyjnym postępowaniu.

Podkreślić należy, że naruszenie praw Skarżącego dotyczyło bezpośrednio Jego osoby oraz wiąże się bezpośrednio z zastosowaniem zaskarżonego przepisu, a nie innej normy prawnej.

Na uzasadnienie swojego stanowiska w tym zakresie, wnoszę o przeprowadzenie dowodu z akt postępowania zakończonego wydaniem ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie Skarżącego zgodnie z pkt. 1 *petitum*.

IV. Treść zaskarżonego przepisu i zakres zaskarżenia

Zgodnie z art. 117 k.k.w. *„Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających lub substancji psychotropowych, a także skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych obejmuje się, za jego zgodą, odpowiednim leczeniem i rehabilitacją; w razie braku zgody o stosowaniu leczenia lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny.”*

Skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją wymienionego przepisu, w zakresie, w jakim dopuszcza on możliwość przymusowego zastosowania leczenia antyalkoholowego u skazanego, który nie wyraża na to zgody, w zakresie w jakim nie określa dopuszczalnych rodzajów oddziaływań leczniczych i rehabilitacyjnych, które mogą być stosowane bez zgody skazanego oraz w zakresie w jakim przepis ten obliguje sąd orzekający do stosowania leczenia skazanego pomimo braku jego zgody i jednocześnie nie wskazuje dowodów jakie mają być obligatoryjnie przeprowadzone przez sąd orzekający, co w ocenie skarżącego doprowadziło do niezgodnego z Konstytucją naruszenia jego prawa do wolności osobistej, o którym mowa w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP oraz prawa do decydowania o swoim życiu osobistym, o którym mowa w art. 47 Konstytucji RP.

Ponadto, Skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją art. 117 k.k.w. w zakresie w jakim nie dopuszcza on kontroli instancyjnej orzeczenia zapadłego na jego podstawie, co w ocenie Skarżącego naruszyło jego prawo do rozpoznania sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu.

V. Wzorce kontroli oraz uzasadnienie zarzutów niezgodności z Konstytucją RP

W ocenie Skarżącego art. 117 k.k.w. narusza art. 47 Konstytucji RP oraz art. 41 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie w jakim dopuszcza przymusowe leczenie Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu, pomimo braku jego zgody, nie wskazuje katalogu oddziaływań leczniczych i terapeutycznych, którym może być poddany skazany bez swojej zgody, a także w zakresie w jakim nie wskazuje jakie dowody sąd obowiązany jest przeprowadzić w postępowaniu i jednocześnie obliguje tenże sąd do postanowienia o przymusowym leczeniu lub rehabilitacji oraz art. 78 Konstytucji RP Konstytucji RP w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie w jakim nie przewiduje możliwości poddania postanowienia o przymusowym leczeniu Skazanego kontroli instancyjnej.

Z ostrożności procesowej Skarżący wskazuje jednak jednocześnie na zasadę *falsa demonstratio non nocet*, nakazującą decydujące znaczenie przyznawać istocie sprawy i zgłaszanych zarzutów, a nie ich przyporządkowaniu do poszczególnych jednostek redakcyjnych.

Zgodnie z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP *Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie*. Jednocześnie art. 31 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że *Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw*. Jednym z aspektów wolności osobistej jest przewidziana w art. 47 Konstytucji RP wolność decydowania o swoim życiu osobistym. Z kolei z art. 2 Konstytucji RP, to jest przepisu statuującego zasadę demokratycznego państwa prawnego, wyprowadza się zasadę określoności przepisów prawa.

Z kolei art. 78 Konstytucji RP gwarantuje, że *Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa*, a zgodnie z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP *Postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne*.

Naruszenie art. 47 Konstytucji RP oraz art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP, przez art. 117 k.k.w.

Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny prawo do wolności osobistej *„jest jednym z najważniejszych praw człowieka, warunkującym niejednokrotnie możliwość korzystania przez niego z innych praw i wolności wyrażonych w przepisach konstytucyjnych czy ustawowych. Dlatego też prawodawca dokonał nie tylko jego konstytucjonalizacji, ale wprowadził również szczegółowe regulacje dotyczące jego ochrony”* (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2007 r. SK 50/06, źródło: LEX). W tym samym wyroku Trybunał

przypomina, że art. 41 ust. 1 Konstytucji, dopuszczając możliwość ograniczenia, a nawet pozbawienia wolności osobistej, pozostawia ustawodawcy swobodę, a nie – dowolność, w zakresie określenia "zasad" i "trybu" jej limitowania. Swoboda ustawodawcy nie ma, co oczywiste, charakteru absolutnego, gdyż regulacje ustawowe ograniczające konstytucyjnie chronione prawa i wolności muszą spełniać warunki, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ograniczenia takie mogą być zatem ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób, a ponadto nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Jednym z przejawów wolności osobistej, o której mowa w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP jest prawo do decydowania o sobie, o którym mowa w art. 47 *in fine* Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny definiując to prawo wskazuje, że prawo to „*gwarantuje każdemu prawo do ochrony prawnej życia prywatnego*”. Rozwijając tę myśl Trybunał wskazuje, że „*Prywatność, rozumiana jako prawo <<do życia własnym życiem, układanym według własnej woli z ograniczeniem do niezbędnego minimum wszelkiej ingerencji zewnętrznej>>, odnosi się między innymi do życia osobistego (a więc także zdrowia jednostki) i bywa nazywana "prawem do pozostawienia w spokoju"* (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 października 2011 r. K 16/10, źródło: LEX). Bez wątpienia jednym z aspektów prawa do decydowania o sobie jednostki jest uprawnienie pozytywne i negatywne do korzystania ze świadczeń leczniczych oraz rehabilitacyjnych, przez co rozumie się możliwość poddania się im ("wolność do"), jak i świadomej rezygnacji z nich ("wolność od") (za: M. Safjan, *Autonomia jednostki wobec interwencji medycznej [w:] Prawo i medycyna. Ochrona praw jednostki a dylematy współczesnej medycyny*, Warszawa 1998).

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego formułuje także zasady maksymalnej precyzji przepisów ograniczających wolność osobistą (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lipca 2006 r. SK 58/03, źródło: LEX).

Przenosząc powyższe na grunt wykładni art. 117 k.k.w. stwierdzić należy, że przepis ten nie spełnia kryteriów, o których mowa w art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP.

W pierwszej kolejności zważyć należy, że art. 117 k.k.w. stosowany jest w stosunku do osób, których wolność została już ograniczona w istotny sposób - skazanych przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej, odbywających karę pozbawienia wolności. Wolność skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności ograniczona jest m.in. w ten sposób, że nie może on spożywać alkoholu (art. 116a ust. 4 k.k.w.). Ograniczenie wolności osobistej przez zmuszenie do leczenia doprowadza zatem do dalszego ograniczenia uszczuplonego już zakresu wolności. Podobne stanowisko zajął chociażby Sąd Najwyższy w Postanowieniu Izby Karnej z dnia 16 września 2008 r., IV KO 108/08 (źródło: Legalis).

W doktrynie prawa karnego nie budzi wątpliwości, że art. 117 k.k.w. dotyczy kwestii szczególnie wrażliwych, bowiem stanowi on odstępstwo od zasady prawa (a nie obowiązku) skazanego, do poddania się jakimukolwiek leczeniu. W doktrynie wskazuje się, że skazany nie ma obowiązku poddania się resocjalizacji, a oddziaływania terapeutyczne są elementem procesu resocjalizacji (tak: K. Postulski. Art. 117. W: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. III. Wolters Kluwer, 2016.).

Kara pozbawienia wolności, pomimo swojej nie do końca fortunnej nazwy, nie doprowadza do całkowitego pozbawienia wszelkiej wolności skazanego. Pomimo zatem, że skazany odbywa karę pozbawienia wolności, nie dochodzi do jego uprzedmiotowienia i nie zostaje on pozbawiony wolności w zakresie całkowitym (absolutnym). Faktycznie – kara pozbawienia wolności ma doprowadzić do częściowego ograniczenia wolności skazanego, w zakresie niezbędnym do jego odizolowania. Skazany pozostaje w rzeczonym zakresie pod ochroną art. 41 ust. 1 Konstytucji w RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, co oznacza, że jego wolność nie może być ograniczona w sposób nieproporcjonalny i może być ograniczona tylko w celu ochrony wartości, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Nie można

przy tym pominąć faktu, iż tryb i zakres ograniczenia wolności muszą być określone w akcie rangi ustawowej. Pamiętać należy również o tym, by stanowione przepisy spełniały wymagania poprawnej legislacji oraz określoności prawa.

Dalsze ograniczenie wolności osobistej skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności, polegające na możliwości zmuszenia skazanego do odbycia leczenia w związku z uzależnieniem od alkoholu, w ocenie Skarżącego nie znajduje oparcia w dyspozycji normy wynikającej z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Zgodnie z tym artykułem ograniczenia konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane o ile jest to niezbędne dla ochrony określonych w przepisie wartości. Wśród wartości, o których mowa w art. 31 ust. 3 mowa jest o bezpieczeństwie państwa, porządku publicznym, ochronie środowiska, zdrowia publicznego i moralności publicznej oraz ochronie wolności i praw innych osób. Wolności chronione konstytucyjnie, zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, mogą być zatem ograniczane wyłącznie w przypadku, gdy wymaga tego ochrona wartości istotnych dla ogółu lub dla ochrony innych jednostek. Niewątpliwie jednak, stosowanie art. 117 k.k.w. prowadzi do ograniczenia wolności osobistej jednostki z uwagi na okoliczności podmiotowe dotyczące wyłącznie tejże jednostki i w zakresie oddziałującym wyłącznie na tę jednostkę. Nie może zniknąć wszakże z pola widzenia, iż przepis będący przedmiotem niniejszej skargi jest stosowany w stosunku do osoby, która jest pozbawiona wolności, od której społeczeństwo jest izolowane i która jest izolowana od społeczeństwa. Nie może być zatem mowy o tym, że stosowanie art. 117 k.k.w. służy ochronie bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego czy też wolności i praw innych osób. Bezpośrednie powiązanie stosowania art. 117 k.k.w. z ochroną środowiska lub moralności publicznej podobnie nasuwa uzasadnione trudności. Jeśli chodzi natomiast o powiązanie stosowania art. 117 k.k.w. z ochroną zdrowia to istnieje taki bezpośredni związek art. 117 k.k.w. z ochroną zdrowia, tym niemniej związek ten istnieje z ochroną zdrowia jednostki, podczas gdy art. 31 ust. 3 Konstytucji RP odnosi się do ochrony zdrowia publicznego (tak np. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 listopada 2015 r. K 1/14, źródło: LEX). Dalsze ograniczenie wolności osoby pozbawionej wolności

przewidziane w art. 117 k.k.w. nie służy zatem ochronie żadnej z wartości, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Z tego chociażby względu art. 117 k.k.w. jest niezgodny z art. 47 Konstytucji RP w związku z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Kolejnym aspektem, który należy poruszyć przy analizie zgodności art. 117 k.k.w. z Konstytucją RP jest brak wskazania w badanym przepisie zakresu ograniczeń wolności osobistej. Zgodnie z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia wolności konstytucyjnych muszą być przewidziane w przepisach rangi ustawowej. Art. 117 k.k.w. nie wskazuje jakimi oddziaływaniami leczniczymi lub rehabilitacyjnymi może być objęty skazany bez własnej zgody. O ile wyrażenie zgody na dany zabieg leczniczy lub rehabilitacyjny może stanowić podstawę do zastosowania w zasadzie każdego zabiegu leczniczego lub rehabilitacyjnego, o tyle w przypadku zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych dokonywanych bez zgody skazanego przepis winien definiować zakres ograniczenia jego wolności osobistej, wskazując zabiegi lub oddziaływania, które mogą być wobec skazanego stosowane i ich maksymalny zakres czasowy. W braku odesłania w art. 117 k.k.w. do innych uregulowań uznać należy, że ograniczenie wolności osobistej w związku z zastosowaniem art. 117 k.k.w. może przybierać w zasadzie dowolną formę, a jedynym ograniczeniem w czasie jest długość odbywania kary przez skazanego. Art. 117 k.k.w. nie definiuje zakresu ograniczeń wolności osobistej w związku ze stosowanym leczeniem lub rehabilitacją, co stanowi naruszenie art. 47 Konstytucji RP w związku z art. 41 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, poprzez dopuszczenie zbyt szerokiego spektrum form ograniczenia wolności konstytucyjnych, z naruszeniem zasady proporcjonalności ograniczeń.

Brak określenia zakresu oddziaływań jakim może zostać skazany w związku ze stosowaniem art. 117 k.k.w. stanowi również naruszenie zasady określoności prawa wyprowadzanej z art. 2 Konstytucji RP. Obywatel powinien mieć możliwość ustalenia konsekwencji stosowania przepisów prawa. Zasada ta nazywana jest w doktrynie

zasadą lojalności państwa wobec obywateli i powinna zapewniać czytelność i przejrzystość stanowionego przez organy prawa. Zakres ograniczeń wolności skazanego jakim może być poddany skazany w związku z zastosowaniem wobec jego osoby leczenia lub rehabilitacji jest natomiast nieokreślony ustawowo, przez co ustawodawca narusza wymogi dostatecznej określoności prawa. Naruszeniu temu przyznać należy szczególną doniosłość bowiem niedookreślony przepis wpływa na ograniczenie tak fundamentalnego prawa jak prawo wolności osobistej i to w stosunku do osób, których wolność osobista została już bardzo dalece ograniczona (skazanych odbywających karę pozbawienia wolności).

Odwoływanie się w zakresie dopuszczalnych na gruncie art. 117 k.k.w. ograniczeń wolności osobistej do aktów rangi podustawowej, co oczywiste, nie spełnia wymogu ustawowego ograniczania konstytucyjnych wolności.

Opisane powyżej naruszenia doprowadzają do konstatacji, iż ustawodawca ustanawiając ograniczenia konstytucyjnych wolności sposób przyjęty art. 117 k.k.w. naruszył zasadę proporcjonalności ograniczania wolności i praw wyprowadzaną z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny wyznaczając granice dopuszczalnej ingerencji w prawa i wolności jednostek formułuje tezę, iż ograniczenia takie są dopuszczalne *jeżeli przemawia za tym inna norma, zasada lub wartość konstytucyjna, a stopień tego ograniczenia pozostaje w odpowiedniej proporcji do rangi interesu, któremu ograniczenie ma służyć* (tak: Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 1997 r. K 21/96, źródło: LEX). Trybunał wskazuje również, że ograniczenia wolności i praw muszą spełniać kryteria proporcjonalności oraz formalne warunki ewentualnej ingerencji ustawodawcy i nie przekraczać maksymalnego, dozwolonego zasięgu (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 października 2011 r. K 16/10).

Jak już wykazano wyżej, ograniczenia wolności ustanawiane na podstawie art. 117 k.k.w. mają niedookreślony charakter, a ich zakres, z uwagi na brak katalogu oddziaływań, którym bez własnej zgody może być poddany skazany, może być kształtowany przez organy wykonujące postanowienie w sposób dowolny, podobnie

jak czas przez jaki mogą być stosowane. Nie negując walorów oddziaływań terapeutycznych oraz negatywnego charakteru zjawiska , Skarżący stoi na stanowisku, iż tak dalekie ograniczanie możliwości decydowania o swoim życiu prywatnym przez osoby, przebywające w warunkach izolacji penitencjarnej nie znajduje uzasadnienia. Pamiętać należy wszakże o tym, iż warunkiem skutecznej terapii jest jej akceptacja przez osobę poddawaną terapii. Stosowanie uporczywych oddziaływań prowadzi do uczynienia jednostki przedmiotem leczenia. Nie można również wykluczyć, że niedookreślony katalog stosowanych środków może prowadzić także do stosowania w stosunku do skazanego środków o coraz większej intensywności, ingerujących jeszcze bardziej w jego sferę osobistą, w sytuacji gdy podstawowe środki oddziaływania, z uwagi na brak zgody i współpracy skazanego zawiodą. W tym stanie rzeczy, uznać należy, że ograniczenia wolności osobistej dopuszczone w art. 117 k.k.w. nie spełniają kryteriów proporcjonalności wynikających z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Potencjalnie, z uwagi na niewskazanie w art. 117 k.k.w. katalogu oddziaływań jakim może zostać poddany skazany bez własnej zgody, może prowadzić także do naruszenia tak podstawowych praw jednostki jako godność osobista.

Nie można pominąć również faktu, iż art. 117 k.k.w. nie daje sądowi swobody orzeczniczej nakazując wydanie postanowienia, w którym sąd orzeka o przymusowym leczeniu przy spełnieniu przesłanek polegających na braku zgody oraz ustaleniu faktu uzależnienia skazanego od alkoholu, środków odurzających lub zaburzenia skłonności seksualnych. W tym zakresie również art. 117 k.k.w. nie daje się pogodzić z ustalonymi w Konstytucji RP zasadami ograniczania praw i wolności. Zważyć należy, że skarżony przepis nie daje sądowi orzekającemu możliwości odstąpienia od stosowania przymusowego leczenia, nawet jeśli zagrażałoby to zdrowiu fizycznemu lub psychicznemu skazanego. W tym zakresie art. 117 k.k.w. narusza art. 47 Konstytucji RP oraz art. 41 ust. 1 Konstytucji RP przewidując ograniczenie wolności decydowania o swoim życiu w sposób nieproporcjonalny.

Zważyć należy także, że art. 117 k.k.w. nie wskazuje środków dowodowych jakimi operować powinien sąd orzekający o przymusowym leczeniu. W zakresie w jakim przepis art. 117 k.k.w. nie wskazuje jakimi środkami powinien posłużyć się sąd orzekający w sprawie art. 117 k.k.w. narusza zasady określoności prawa i lojalności Państwa wobec obywateli. Art. 117 k.k.w. prowadzący do ograniczenia możliwości decydowania przez skazanego o swoim życiu osobistym nie zawiera dowodów, które muszą zostać przez Sąd przeprowadzone w celu ustalenia uzależnienia skazanego lub zaburzeń psychicznych w sferze preferencji seksualnych. Wydaje się, że orzekanie o tak dalekim ograniczaniu wolności osobistych skazanych winno być poprzedzone przeprowadzeniem przez Sąd dowodu z opinii biegłego psychiatry i dopiero taki zobiektywizowany dowód mógłby stanowić podstawę dalszego procedowania. Nie można wszakże wykluczyć sytuacji gdzie Sąd mógłby orzekać w zasadzie wyłącznie w oparciu o wniosek lub opinię dyrektora zakładu karnego, która nie musi polegać na fachowej, specjalistycznej wiedzy. W zakresie w jakim art. 117 k.k.w. nie wskazuje środków dowodowych jakie sąd orzekający obowiązany jest przeprowadzić przed orzeczeniem przymusowego leczenia, przepis ten nie odpowiada konstytucyjnej zasadzie określoności prawa, a przez to prowadzi do niezgodnego z Konstytucją RP ograniczenia prawa wolności osobistej jednostki i decydowania o swoim życiu prywatnym, a dodatkowo może być rozważany jako naruszenie prawa skazanego do sprawiedliwego procesu.

Biorąc pod uwagę linię orzeczniczą ukształtowaną przez dotychczasowe orzeczenia Trybunału, Trybunał może rozpatrywać także zarzuty niekonstytucyjności związane z brakiem określonej regulacji w kwestionowanym przepisie. Jak wskazuje się w orzeczeniach Trybunał Konstytucyjny ma kompetencję do oceny konstytucyjności aktu „również z tego punktu widzenia, czy w jego przepisach nie brakuje unormowań, bez których, ze względu na naturę objętej aktem regulacji, może on budzić wątpliwości natury konstytucyjnej. Zarzut niekonstytucyjności może więc dotyczyć zarówno tego, co ustawodawca w danym akcie unormował, jak i tego, co w akcie tym pominął, choć postępując zgodnie z konstytucją powinien był unormować” (tak: Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z

dnia 3 grudnia 1996 r. K 25/95, źródło: LEX).

Wspomnieć należy przy tym, że art. 117 k.k.w. budzi również w doktrynie uzasadnione wątpliwości, co do zasadności tak dalekiego ograniczania wolności osobistej jednostek odbywających karę pozbawienia wolności. Chociażby K. Postulski w *Art. 117. w: Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, wyd. III. Wolters Kluwer, 2016.*, powołując się na T. Kalisza oraz A. Kwiecińskiego, zauważa, że przyjęte rozwiązanie „nie przystaje do zasady rezygnacji z przymusu resocjalizacyjnego”, a „skuteczne oddziaływanie na dorosłego człowieka jest możliwe tylko wówczas, gdy wyraża on wolę współdziałania w procesie terapeutycznym”.

Powyższa argumentacja przesądza o niezgodności art. 117 k.k.w z art. 47 Konstytucji RP oraz art. 41 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP.

Naruszenie art. 78 Konstytucji RP w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP przez art. 117 k.k.w.

Postanowienia wydawane w postępowaniu wykonawczym, prowadzonym na podstawie przepisów k.k.w., jak już wspomniano w pkt. II niniejszej skargi, mogą być przedmiotem zażalenia w przypadku, gdy przepis szczególny przewiduje możliwość złożenia zażalenia, o czym przesądza treść art. 6 § 1 k.k.w. Art. 117 k.k.w. pomimo swej doniosłości i istotnych skutków jakie pociąga za sobą wykonanie postanowień wydanych na jego podstawie, nie przewiduje możliwości poddania orzeczenia wydanego na jego podstawie kontroli instancyjnej.

Prawo do dwuinstancyjnego procesu ma niebagatelne znaczenie z punktu widzenia zasad demokratycznego państwa prawnego. Stanowi ono wszakże jedną z podstawowych gwarancji sprawiedliwości proceduralnej (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 16 listopada 1999 r., sygn. akt SK 11/99, źródło: LEX). Realizacja tego uprawnienia pozwala jednostkom na zakwestionowanie orzeczeń wydanych przez sąd lub organ pierwszej instancji, sformułowania i uzasadnienia zarzutów w

stosunku do wydanego orzeczenia, weryfikacji orzeczenia przez sąd lub organ odwoławczy i wreszcie uzyskania przez jednostkę informacji o rozstrzygnięciu sądu lub organu odwoławczego, w tym w szczególności o zapatrywaniach takiego sądu lub organu na zarzuty podnoszone przeciwko rozstrzygnięciu organu pierwszej instancji. Wykładając prawo strony do rozpoznania sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu Trybunał Konstytucyjny wskazuje również, że *„wyjątki, o których mowa w art. 78 zd. 2 Konstytucji, nie mogą prowadzić do naruszenia normy art. 176 ust. 1 Konstytucji, ustanawiającej co najmniej dwuinstancyjne postępowanie sądowe i nieprzewidującej w tym zakresie żadnych odstępstw”* (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 lipca 2005 r., SK 26/04, źródło; LEX). Z kolei dokonując wykładni celowościowej przepisów statuujących zasadę dwuinstancyjności postępowania Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że celem tej zasady jest *„zapobieganie pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji”* (tak: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2002 r. sygn. akt P 13/01, źródło: LEX).

Nie można przeto przyjąć, że orzeczenie wydawane na podstawie art. 117 k.k.w. jest niejako kontynuacją lub też następczym doprecyzowaniem zakresu odpowiedzialności karnej skazanego. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 117 k.k.w. dotyka odrębnych przedmiotowo kwestii i innych wolności skazanego niż orzeczenie w przedmiocie jego odpowiedzialności karnej. W postanowieniu wydawanym na podstawie art. 117 k.k.w. sąd po raz pierwszy rozstrzyga o konieczności zastosowania wobec skazanego przymusowego leczenia lub rehabilitacji. O odrębności proceduralnej obu kwestii przesądza również możliwość wyrażenia zgody na leczenie przez skazanego, która znosi konieczność prowadzenia w tej sprawie postępowania sądowego. Nawet jeśli jednak uznać postanowienie wydane na podstawie art. 117 k.k.w. za konkretyzację trybu w jakim skazany zostanie pozbawiony wolności, to nie stoi to na przeszkodzie rozpatrywania naruszenia we wskazanym zakresie, bowiem art. 176 ust. 1 Konstytucji RP spełnia funkcję gwarancyjną także w stosunku do postępowań wpadkowych, w których sąd orzeka o prawach i obowiązkach określonego podmiotu (tak: Wyrok Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 30 października 2012 r., syg. akt SK 20/11, źródło: LEX).

Niewątpliwie postępowanie opisane w art. 117 k.k.w. dotyczy praw skazanego bowiem może doprowadzić ono do szerszego pozbawienia skazanego możliwości decydowania o własnym życiu prywatnym oraz wolności osobistej. Art. 117 k.k.w. konstytuuje zatem jednoinstancyjne postępowanie, którego przedmiotem są konstytucyjnie chronione prawa i wolności jednostki takie jak jego wolność osobista oraz prawo do decydowania o swoim życiu osobistym.

Zapewnienie możliwości poddania postanowienia wydanego na podstawie art. 117 k.k.w. kontroli instancyjnej pozwoliłoby wyeliminować rozstrzygnięcia wadliwe. W przypadku Skarżącego istnieją istotne wątpliwości, co do prawidłowości postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Okręgowy w G Wydział Penitencjarny. Wątpliwości te ogniskują się wokół nielegitymowanego podmiotu, który wystąpił do sądu zastosowanie wobec Skarżącego przymusowego leczenia. Zgodnie bowiem z art. 19 § 1 k.k.w., w postępowaniu wykonawczym, sąd orzeka na wniosek *prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi - na wniosek innych osób. De lege lata* inne osoby niż skazany, obrońca, prokurator nie mają legitymacji do złożenia wniosku w postępowaniu wykonawczym, o ile przepis szczególny wyraźnie na to nie wskazuje. Sąd może również działać z urzędu. W art. 117 k.k.w. nie wskazano innych niż w art. 19 § 1 k.k.w. podmiotów, które mogłyby zainicjować postępowanie w przedmiocie zastosowania przymusowego leczenia. Postępowanie przeprowadzone w stosunku do skarżącego zostało jednak wszczęte na wniosek Dyrektora Aresztu Śledczego w S. W konsekwencji powyższego postępowanie przeprowadzone zostało wadliwie, czego Skarżący nie mógł podnieść w zażaleniu do sądu drugiej instancji, w celu ochrony własnej wolności. Skarżący wskazuje powyższe okoliczności jedynie tytułem zobrazowania w jaki sposób dochodzi do naruszenia uprawnień jednostki związanych z niemożliwością zaskarżenia postanowienia wydanego na podstawie art. 117 k.k.w.

Nie powinno podlegać dyskusji, że orzekanie przez sądy o konstytucyjnych prawach i wolnościach jednostek powinno zapewniać jednostkom możliwość zaskarżania orzeczeń o tychże wolnościach orzekających i oferować narzędzia eliminujące orzeczenia wydane z naruszeniem przepisów.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem Sędziego Trybunału Konstytucyjnego Teresy Liszcz, która wskazuje że „w sytuacjach objętych zakresem gwarancji określonych w art. 176 ust. 1 Konstytucji ustawa nie może całkowicie zamykać dostępu do sądu drugiej instancji ani też ustanawiać nieuzasadnionych ograniczeń, które nie odpowiadałyby wymogom określonym w art. 31 ust. 3 Konstytucji” (tak: Zdanie odrębne w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2009 r. sygn. akt SK 19/08, źródło: LEX).

Nie ulega przy tym wątpliwości, że prawo skazanego do rozpoznania sprawy dotyczącej jego konstytucyjnych praw i wolności w dwuinstancyjnym postępowaniu zostało przez art. 117 k.k.w. w związku z treścią art. 6 § 1 k.k.w. całkowicie wyłączone. W konsekwencji powyższego, Skarżący został poddany przymusowemu leczeniu bez możliwości odwołania się od decyzji Sądu pierwszej (i jedynej) instancji orzekającego w sprawie.

Odnosząc się natomiast do możliwości rozpatrywania przez Trybunał zarzutu obejmującego brak regulacji w zakresie dopuszczalności zażalenia od postanowienia w zakresie przymusowego leczenia, Skarżący odwołuje się do przywołanego już stanowiska Trybunału Konstytucyjnego wyrażonego m.in. w Orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 1996 r. K 25/95, zgodnie z którym Trybunał może stwierdzić, że niekonstytucyjność danego przepisu wyraża się zaniechaniu uregulowania pewnych kwestii.

Z tych też względów art. 117 k.k.w. narusza art. 78 Konstytucji RP w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, w związku z art. 2 Konstytucji RP.

VII. Konkluzja

W ocenie Skarżącego art. 117 k.k.w. na podstawie którego Sąd Okręgowy w

G... , VI Wydział Penitencjarny, postanowieniem z dnia ... listopada 2014 roku, w sprawie ... , orzekł ostatecznie o prawach i wolnościach Skarżącego jest niezgodny z Konstytucją RP.

Niezgodność ta polega na:

1. Dopuszczeniu do ograniczenia konstytucyjnych wolności i praw skazanego bez (wolności osobistej i prawa do decydowania o własnym życiu osobistym), bez jego zgody, pomimo iż nie służy ono ochronie wartości, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;
2. Dopuszczeniu do ograniczenia konstytucyjnych wolności i praw skazanego (wolności osobistej i prawa do decydowania o własnym życiu osobistym) przez nieokreślony katalog oddziaływań leczniczych i rehabilitacyjnych, które mogą być stosowane względem skazanego, bez konieczności uprzedniego przeprowadzenia przez sąd określonych dowodów i bez możliwości odstąpienia przez Sąd od stosowania tych środków, przez co ograniczenie wolności i praw następuje w sposób nieproporcjonalny (w większym niż niezbędny zakresie) oraz nieokreślony przez ustawodawcę;
3. Nie zapewnieniu możliwości złożenia przez Skazanego zażalenia na postanowienie wydawane na podstawie art. 117 k.k.w. prowadzące do ograniczenia jego konstytucyjnych praw i wolności, przez co zaskarżany przepis narusza prawo skazanego do rozpoznania sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu.

VIII. Zachowanie terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej

Jak stanowi art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. (Dz. U. poz. 2072), skargę konstytucyjną wnieść można *po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia*. Artykuł 48 ust. 2 ustawy o TK przewiduje

ponadto, że w razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może zwrócić się do sądu rejonowego, właściwego dla jego miejsca zamieszkania, o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie natomiast z art. 44 ust. 3 wspomnianej ustawy *złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 2, t.j. wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej, wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, a wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego. Równocześnie należy podkreślić, że wystąpienie z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu powoduje jedynie zawieszenie biegu terminu złożenia skargi konstytucyjnej (tak: postanowienie TK z 25 listopada 1998 r., Ts 92/98, źródło: LEX)” (postanowienie z 4 marca 2008 r., Ts 223/07, źródło: LEX). Art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93; z późniejszymi zmianami.: dalej: k.c.), stanowi, że w przypadku terminów określonych w miesiącach, których ciągłość nie jest wymagana miesiąc liczy się za dni trzydzieści. Artykuł 77 ust. 1 z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym określa 3 miesiące na wniesienie skargi konstytucyjnej, które – zgodnie z przywołanym art. 114 k.c. – odpowiadają 90 dniom.*

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazuję, że ostateczne rozstrzygnięcie będące podstawą niniejszej skargi – postanowienie Sądu Okręgowego w G , VI Wydziału Penitencjarny, w sprawie wydano w dniu listopada 2014, a doręczono Skarżącemu (zgodnie z datą oznaczoną na zwrotnym potwierdzeniu odbioru) w dniu 26 listopada 2014 roku. Następnie Skarżący pismem z dnia 30 stycznia 2015 roku, nadanym na adres Sądu Rejonowego w W w dniu 2 lutego 2015 roku, wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia listopada 2014 roku. W dniu 2 lutego 2015r. nastąpiło zatem zawieszenie trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Pomędzy 26 listopada 2014 roku, a 2 lutego 2015

roku upłynęło 68 dni. Następnie, Sąd Rejonowy w W , postanowieniem z dnia 2 maja 2016, wydanym w sprawie I Co 35/15 roku prawomocnie utrzymał w mocy orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie oddalenia wniosku Skarżącego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Postanowienie to zostało doręczone Skarżącemu w dniu 24 maja 2016 roku. Z tą też datą kontynuował bieg termin do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wnioskiem z dnia 30 maja 2016 roku, skierowanym do Sądu Rejonowego w S Skarżący ponownie wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej, czym doprowadził do zawieszenia biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Pomiędzy 24 maja 2016 roku, a 30 maja 2016 roku upłynęło kolejne 6 dni terminu. Postanowieniem z dnia grudnia 2016 roku, w sprawie , Sąd Rejonowy w S ustanowił Skarżącemu pełnomocnika z urzędu w osobie autora niniejszej skargi, który pismem Okręgowej Rady Adwokackiej w G został zawiadomiony o wyznaczeniu w dniu 6 lutego 2017 roku (data odbioru pisma przez pełnomocnika). Łącznie zatem od momentu doręczenia Skarżącemu ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie do momentu ustanowienia pełnomocnika z urzędu upłynęły 74 z 90 dni terminu na wniesienie skargi konstytucyjnej. Od 6 lutego b.r., t.j. od daty doręczenia pełnomocnikowi Skarżącego informacji o ustanowieniu go pełnomocnikiem z urzędu, biegł zatem w dalszym ciągu termin na wniesienie skargi konstytucyjnej, który upływał po 16 dniach, to jest w dniu 22 lutego 2017 roku.

Celem potwierdzenia dochowania terminu, do wniesienia niniejszej skargi, dołączam do skargi odpisy dokumentów potwierdzających zachowanie terminu, to jest:

- 1) Potwierdzenia odbioru postanowienia z dnia listopada 2014 roku przez Skarżącego, z akt sprawy Sądu Okręgowego w G ;
- 2) pierwszej strony wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z akt sprawy Sądu Rejonowego w W ;
- 3) koperty zawierającej wymieniony w pkt. 2 wniosek, z datą stempla

pocztowego;

- 4) Postanowienie Sądu Rejonowego w W , Wydział Cywilny z dnia maja 2016 roku, w sprawie utrzymujące w mocy orzeczenie referendarza oddalające wniosek Skarżącego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu;
- 5) Potwierdzenie odbioru przez Skarżącego postanowienia opisanego w pkt. 4, z akt sprawy Sądu Rejonowego w W ;
- 6) Pierwszą stroną wniosku Skarżącego z dnia 30 maja 2016 roku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z prezentatą Sądu Rejonowego w S z tej samej daty;
- 7) Postanowienie Sądu Rejonowego w S z dnia grudnia 2016 roku, w sprawie , w przedmiocie ustanowienia Skarżącemu pełnomocnika z urzędu;
- 8) Pismo Okręgowej Rady Adwokackiej z dnia stycznia 2017 roku w przedmiocie ustanowienia autora skargi pełnomocnikiem z urzędu, wraz z adnotacją o dacie wpływu kopią koperty oraz wydrukiem z elektronicznego systemu śledzenia przesyłek Poczty Polskiej S.A.

W przypadku, gdyby Trybunał powziął wątpliwości co do zachowania terminu do wniesienia niniejszej skargi, wnoszę o wystąpienie na podstawie art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. (Dz. U. poz. 2072), do:

- Sądu Rejonowego w W Wydział Cywilny o przedstawienie akt postępowania w sprawie o sygnaturze akt oraz
- Sądu Rejonowego w S Wydział Cywilny o przedstawienie akt postępowania w sprawie o sygnaturze akt ,

celem ustalenia zachowania przez Skarżącego terminu do wniesienia skargi.

Biorąc pod uwagę powyższe skarga niniejsza została wniesiona w terminie.

Wnoszę zatem jak w *petitum* niniejszej Skargi.

Jakub Remesz
ADWOKAT

Załączniki:

Dokumenty wykazujące umocowanie do działania w sprawie

1. Postanowienie Sądu Rejonowego w S _____ z dnia _____ grudnia 2016 roku w przedmiocie ustanowienia Skarżącemu pełnomocnika z urzędu;
2. Pismo Okręgowej Rady Adwokackiej z dnia _____ stycznia 2017 roku w przedmiocie ustanowienia autora skargi pełnomocnikiem z urzędu, wraz z adnotacją o dacie wpływu; kopią koperty oraz wydrukiem z elektronicznego systemu śledzenia przesyłek Poczty Polskiej S.A.;

Dokumenty wykazujące zachowanie terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej

3. Odpis potwierdzenia odbioru postanowienia z dnia _____ listopada 2014 roku przez Skarżącego, z akt sprawy _____ Sądu Okręgowego w G. _____ ;
4. Kopia pierwszej strony wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z akt sprawy _____ Sądu Rejonowego w W _____ ;
5. Kopia koperty zawierającej wymieniony w pkt. 4 wniosek, z datą stempla pocztowego;
6. Odpis postanowienia Sądu Rejonowego w W _____ , Wydział Cywilny z dnia _____ maja 2016 roku w sprawie _____ utrzymującego w mocy orzeczenie referendarza oddalające wniosek Skarżącego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu;

7. Kopia potwierdzenia odbioru przez Skarżącego postanowienia opisanego w pkt. 6, z akt sprawy   Sądu Rejonowego w W   ;
8. Kopia pierwszej strony wniosku Skarżącego z dnia   maja 2016 roku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu z prezentatą Sądu Rejonowego w S   z tej samej daty;

Odpis rozstrzygnięcia wydanego na podstawie przepisu ustawy, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o wolnościach oraz prawach i obowiązkach Skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

9. Odpis postanowienia Sądu Okręgowego w G   ,   Wydział Penitencjarny, z dnia   listopada 2014 r., wydanego w sprawie oznaczonej sygnaturą akt   ;

Pozostałe załączniki

10. Cztery odpisy skargi wraz z załącznikami.